MONITOR

Na R. P. 1776.

Nro: XC.

Dnia 9. Listopada.

Servi nostri dominantur nobis. Thren 5. ℣. 8.

Już też do tego stopnia przyszła niezbożność sług̃ących, iż nie tylko niegodziwie służą, lecz nad Panami zuchwale przewodzą, że nie rzekę, panują: *Servi nostri dominantur nobis*.

Jeszczem żadnego dotąd nie słyszał Pana, ktoryby się mogł z tym pochlubić, iż dobrego ma sługę: gdyż ieżeli

będzie miał takiego, co w kuflu ięzyka nie moczy; tedy na to miaſt będzie miał ręce magneſem natarte: ieżeli będzie wiernym, tedy úczyni profeſſyą leniſtwa, niedbać o Pańſkie rzeczy, y ſamego Pana; y co tam dawniey o Xiężych y Wdowich mawiano ſługach w ſzczegulności, to ſię dziś o wſzyſtkich mowić może w powſzechności: ſłudzy, gdy u Panow co robią, zimnica ich w ten czas czyli febra zimna napada; á gdy iedzą, w tedy ſię pocą.

Sudant, quando vorant; frigeſcunt, quando laborant.

Tych wyſtępkow y przywar w ſłużących ſą naſtępuiące, zdaniem moim, przyczyny. Nayprzod, iż ten rodzay ludzi w żadnym czaſie ciężkich czaſow nie zna: iego żywność, iego myto, zawſze go doyść muſi. Pan, aby gębę iego ognał, á dopieroż złą; ſuknią z grzbietu przeda, gdyż mu idzie o honor, idzie o ſumnienie: ażeby ten gębaty (iako go zowią naſi Theologowie) grzech, między ludźmi ſławy mu nieuiął,

uiął, á z nieba pomſty nie wywołał. Druga przyczyna, że Mieyſkie Magiſtraty ſą w tym razie nie czułe, á ledwie nie rzekę niedbałe, iż ſług obowiązki, albo nie oboſtrzą karą, albo też oboſtrzenia takiego ſkutkiem nie wypełnią; kto zaś grzeſzącego karać nie chce przez ſwoią konniwencyą, tym ſamym grzeſzyć mu pozwala y iakoby każe.

Spoſoby poſkromnienia zuchwalſtwa, leniſtwa, y innych przywar temu rodzaiowi ludzi właſnych, między innemi, ktore dla krotkości pomiiam, te też bydź upatruię. Uiąć nayprzod potrzeba tym brykaiącym ſzkapom obroku, przez umnieyſzenie ſtrawnego y myta; tyle dziś albowiem daiemy Lokaiom, co dawniey ledwie brali Dworzanie: niech ma tyle, żeby mu wyſtarczało do życia, á brakowało do zbytku; niech ie tyle, ażeby żył; á nie dla tego żył, żeby iadł pił y hulał. Powtore, niech każdy ſługa u Pana ſwego dwuletni przynaymniey odprawi

wi nowicyat, á dopiero uczyni przechod do drugiego Pana, maiąc od pierwszego attestacyą nie tylko o swoiey do usług zdatności, ale też o nieposzlakowaney w niczym wierności. Potrzecie, niechay będą sług przewinienia, Urzędowi od Pana doniesione, á przez Urząd rostropnie roztrząśnione, przykładnie ukarane: karę uczuią niektorzy, á boiaźń wszyscy. Przez Urząd, powtarzam, passya bowiem w Panach niektorych, co do ukarania granice podczas przestępuie słuszności, kara zaś podług prawideł prawnych powinna *suo commensurari delicto*. A tak słudzy nasi przyobleką się w inną skorę, gdy starą na nich sprawiedliwość przykładną chłostą potrzaska y iakoby zwlecze. Będą oni w Zwierchności wielbić obraz Bostwa, będą się bać Pana iako Pana, będą go szanować iak swego Dobrodzieia, á ieźli się po Oycowsku z niemi obchodzić będzie, będą iak Oyca kochać.

U da-

U dawnych Rzymian osobliwsze były na sługi względy, już bowiem niewolnikow nadawali wolnością, iuż tymże wyzwolonym wszystkie swoie zapisywali maiątki: były też takowe czasy zwłaszcza w Grudniu, pod czas świąt Saturnowych *Saturnalia* rzeczonych, w ktorych Rzymianie przy ucztach wesołych biesiadowali z swoiemi wespoł służalcami, iakoby naypoufalszemi przyiaciołmi. Miewali też służący swoie sądy, y przewiniaiących swych towarzyszow sądzili &c.

Ale iakiż to był lud służący na ow czas? oni honoru pańskiego, iak własnego oka strzegli: oni iak nayukochańsi y kochaiący synowie, Panow swoich w ich słabości lub starości, iak oycow pilnowali, pielęgnowali: w wieku onym, te przykłady dziś tak rzadkie y niesłychane: aby sługa za całość życia Pańskiego życie swoie łożył; w wieku mowię onym, bywały zwyczayne y prawie pospolite. A zażby y dzisieysze wieki, á w nich żyiący Panowie

nowie podobnych nie mieli względow? gdyby w teraźnieyszych sługach, podobne przywiązaniu dawnieyszych widzieli dla siebie przywiązanie: gdyby widzieli y wiedzieli, iż oni są piastunami ich honoru, obrońcami ich życia, strożami ich fortun, maiątkow, że zaś ich się strzegą lub nienawidzą, nie dziw, gdyż y z wyroku Boskiego y z doświadczenia znaią, że: *inimici hominis, domestici ejus.* Matth. c. 10. ℣ 36.

PRZYDATEK
z Textow Pisma świętego, Służącym służących.

1. Servus verbis non potest erudiri quia quod dicis intelligit, & respondere contemnit. *Prov. 29.* ℣ 19.

Sługa nie bywa słowy naprawiony, bo choć rozumie co mowisz, iednak nie odpowiada.

2.

2. Qui delicaté à pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem — ℣ 21.

Kto w roskoszy chowa z dziecińſtwa ſługę ſwego, uzna go potym krnąbrnym y niepoſłuſznym.

3. Cibaria & virga & onus asino: panis & disciplina & opus servo. *Eccli*: 33. ℣ 25.

Obrok, kij, y brzemie oſłowi: chleb, karanie, y robota ſłudze należy.

4. Servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non præparavit, & non fecit secundùm voluntatem ejus, vapulabit multis. *Luc*. 12. ℣ 47.

Sługa, ktoryby znał wolą Pana ſwego, á niebył gotowym, ani czynił według woli iego, będzie wielce karany.

5. Servi obedite Dominis carnalibus cum timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo: Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo: Cum bona voluntate servientes sicut Domino, & non hominibus. *Ephes* 6, 5-7. *Coloſs*. 3. 22.

Słudzy posłuszni bądźcie Panom według ciała z boiaźnią y że drżeniem w prostości serca waszego, iako Chrystusowi: Nie na oko służąc, iako ci, ktorzy się ludziom podobać chcą, ale iako słudzy Chrystusowi, czyniąc z dusze wolą Bożą: Z dobrą wolą służąc iako Panu á nie ludziom.

6. Quicunque sunt sub iugo servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur. 1. *Timoth* 6, V. 1.

Ktorzykolwiek słudzy są pod iarzmem, niech rozumieią Pany swe bydź godne czci wszelakiey.

7. Servos doce Dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes: Non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes. *Tit.* 2, 9-10.

Sług nauczay, aby byli poddani Panom swoim, we wszystkim się im podobaiąc, nie odmawiaiąc: Ni w czym nie oszukiwaiąc, ale we wszystkim wierność uprzeymą pokazuiąc.

8. Servi subditi estote in omni timore Dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis. 1. *Petri* 2, *V.* 18.

Słudzy bądźcie poddani Panom we wszelkiey boiaźni, nie tylko dobrym y bacznym, ale y dziwnym.